

РОЛЬ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Л. В. Шаульська

В сучасних умовах розвитку економіки важливе місце в освітній системі посідає саме університетська освіта, бо має ключове значення при формуванні високоосвічених, висококваліфікованих спеціалістів, здатних швидко реагувати на зміни в потребах галузей економіки. Вона сприяє особистісному та професійному становленню індивіда, забезпечує накопичення необхідних для професійної діяльності знань, навичок та кваліфікацій. Не викликає сумніву, що провідну роль у вищезазначених процесах відіграють саме класичні університети, що є базисом системи вищої освіти.

Освітня система України сьогодні зіткнулася з безліччю проблем, що є ознаками кризи університетської освіти: застарілі підходи до навчання; застаріла матеріально-технічна база; недосконалість процедури розподілу місць державного замовлення та зарахування студентів на них; низький рівень мотивації викладачів (через низьку заробітну плату); недостатній рівень державного фінансування; відсутність дієвих механізмів повної реалізації фінансової та освітньої автономності університетів; міграція молодих викладачів, науковців, студентів та потенційних абітурієнтів за кордон. Отже, важливим завданням для України є розробка та реалізація антикризової стратегії розвитку університетської освіти, в якій пріоритетом має стати зміна змісту та технологій навчання з метою забезпечення високої компетентності та професіоналізму молоді, більш повного використання її професійно-кваліфікаційного і творчого потенціалу, підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку праці, забезпечення інноваційної активності.

На державному рівні цілями Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року проголошено:

підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки;

забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя [1].

В Україні розвиток університетської освіти має бути одним з найвищих національних пріоритетів, бо вона формує інтелектуальний, культурний, духовний потенціал суспільства. Саме тому в сучасних умовах, коли в національній економічній системі відбуваються структурні зрушення (збільшення частки високотехнологічних виробництв та бізнес-послуг, виникнення нових технологічних процесів, виробництво нових видів продукції, зниження частки виробничого сектора й зростання сектора послуг), особливо гостро постає проблема якості та відповідності освіти новим стратегічним векторам розвитку економіки, що, в свою чергу, спричиняють глобальні зміни в структурі зайнятості на ринку праці.

Зазначимо, що розробці та реалізації антикризової стратегії розвитку університетської освіти в Україні сприятиме гуманістична орієнтація освітньої діяльності, орієнтація на особистісно-професійне становлення майбутнього фахівця, багатоваріантність моделей навчання, відкритість простору сучасного університету.

Основними цілями функціонування сучасного університету повинні стати:

забезпечення діяльнісного характеру освіти; орієнтація на створення умов для саморозвитку, самовизначення студентів;

відкритість освітнього простору і його інноваційний характер;

спрямованість на становлення компетенцій, згідно з державними освітніми стандартами;

збільшення частки самостійної роботи студентів;

зміна ролі викладача (поєднувати функцій консультанта, модератора, фасилітатора, тьютора);

впровадження технологій навчання, що відповідають вимогам реалізації компетентнісного підходу.

Важливим завданням стратегії розвитку сучасної університетської освіти є розробка типової моделі випускника університету, в якій будуть відображені основні тенденції розвитку економіки. Модель випускника повинна охоплювати набір певних особистісних якостей, знань, навичок і умінь, які будуть необхідні молодому фахівцеві для роботи у певній галузі професійної діяльності після закінчення університету. При всіх безперечних досягненнях у розвитку університетської освіти, рівень знань і компетентностей випускників вітчизняних університетів здебільшого не забезпечує прогресу в економіці та застосуванні інноваційних технологій. Саме тому модернізація університетської освіти має ефективно здійснюватися за рахунок розвитку інтелектуальних здібностей студентів.

Завданням сучасної університетської освіти має стати розвиток інтелектуальної самостійності випускника університету, яка є однією з головних цілей компетентнісної моделі освіти, та полягає у адаптивності, здатності здійснювати пошук літератури і використовувати бази даних, планувати свою наукову та освітню діяльність, проводити експерименти, інтерпретувати результати. Ці компетентності можуть бути сформовані, якщо випускник ще студентом опанує навички користування системною методологією і основами інтелектуальної культури, що має бути представлена такими характеристиками, як: ґрунтовна професійна підготовка, гнучкість мислення, адаптивність розумових процесів, інноваційна спрямованість мислення і діяльності. У процесі навчання студентам важливо показати значення знань і компетентностей як людського капіталу, здатного приносити в майбутньому як матеріальний дохід, так і духовно-моральне зростання особистості [2].

Зауважимо, що від сучасного університету суспільство чекає професіонала із прогресивним творчим мисленням, самостійного та відповідального, мобільного, здатного до постійного вдосконалення та саморозвитку тощо.

У контексті розробки та реалізації стратегії розвитку університетської освіти необхідно не тільки вдосконалювати внутрішні механізми системи, а й налагоджувати взаємодію із зовнішніми структурами, що мають безпосередній вплив на систему освіти. Тобто ефективний розвиток університетської освіти потребує скоординованої діяльності державних та наукових установ, роботодавців та засобів масової інформації, що сприятиме розробці та впровадженню напрямів підвищення якості і вдосконалення структури освіти, виявленню вимог роботодавців до молодих фахівців, підвищенню шансів на працевлаштування, кар'єрне зростання, забезпеченню працівника гідною заробітною платою і одночасно – розвитку бізнесу.

Таким чином, сучасні проблеми університетської освіти є достатньо важливими та мають значний вплив на формування освітнього потенціалу країни. Насамперед, необхідним є: забезпечення достатнього рівня фінансування, планування коштів у державному та місцевих бюджетах на підтримку перспективних напрямів розвитку освіти і науки та дотримання вимог законодавства щодо забезпечення загальних обсягів фінансування освіти та науки; підвищення якості освітніх програм та програм професійного розвитку населення.

Література

1. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 р. «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

2. Кузнецова Т. Компетенции идеального сотрудника / Т. Кузнецова // Управление персоналом. – 2009. – № 5. – С. 23–27.